

KATALOGIZACE

učební text vytvořila Mgr. Gabriela Obstová

učební text doplnila Bc. Martina Sochorová

Vzdělávací program pro profesní kvalifikaci Knihovník v knihovně pro děti byl realizován za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci projektu VISK1

Brno 2017

Obsah

Vzdělávací cíle	1
KNIHOVNÍ FONDY A ZPRACOVÁNÍ	2
KATALOGIZACE DOKUMENTŮ.....	3
Druhy dokumentů.....	3
Prameny popisu	5
Bibliografický záznam	6
Selekční údaje	7
Jmenné selekční údaje	7
Věcné selekční údaje	7
Vyhledávání selekčních údajů	7
Obsahová analýza	8
Tvorba autoritních záznamů.....	8
Tvorba katalogizačních záznamů	13
Použité a doporučené zdroje:	14

Vzdělávací cíle

Po prostudování učebního textu byste (se) měli:

- orientovat v druzích dokumentů a měli byste být schopni k nim přiřadit prameny popisu,
- umět vyhledávat v rejstřících autoritní databáze NK,
- orientovat v selekčních údajích a umět stanovit dané údaje v záznamu,
- orientovat se v tvorbě autoritního záznamu,
- být schopni popsat prameny pro obsahovou analýzu dokumentu.

Měli byste získat znalosti pro splnění uvedených kritérií

v kompetenci *Orientace v nakladatelské politice v ČR*:

- ◆ Přiřadit standardizované věcné formální deskriptory pěti druhům dokumentů vydávaných v České republice v posledních pěti letech s ověřením v Databázi národních autorit Národní knihovny České republiky.
- ◆ Určit správné pořadí vydavatelů pokračujícího díla vydávaného minimálně od roku 1970 do roku zkoušky.

v kompetenci *Orientace v aktuálně vydávaných titulech*:

- ◆ Přiřadit identifikátor čísla České národní bibliografie k záznamu konkrétní monografie aktuálně vydané v roce zkoušky.
- ◆ Určit prameny popisu dokumentu na příkladech konkrétních českých děl různých druhů dokumentů vydávaných v České republice a Evropské unii v posledních pěti letech.

v kompetenci *Evidence, katalogizace a adjustace v knihovnách s lokální působností*:

- ◆ Vysvětlit vztah mezi popisem jednotky monografie, pokračujícího zdroje a nastavením výpůjčních a revizních služeb knihovny.

v kompetenci *Vyhledávání bibliografických a faktografických informací a jejich ověřování*:

- ◆ Určit selekční údaje v bibliografickém záznamu monografie a pokračujícího díla.

v kompetenci *Formální a obsahová analýza textu, rychlé čtení*:

- ◆ Vytvořit biografickou poznámku v autoritním záznamu vztahujícím se k české odborné monografii a uvést zdroje pro tvorbu této poznámky.
- ◆ Určit prameny popisu pro obsahovou analýzu konkrétní odborné monografie v českém jazyce.
- ◆ V předepsaném časovém limitu přečíst zadaný text a určit stanovený počet klíčových slov.

KNIIHOVNÍ FONDY A ZPRACOVÁNÍ

Základní pojem „knihovní fond“ vymezuje tzv. [Knihovní zákon](#) jako organizovaný, soustavně doplňovaný, zpracováváný, ochraňovaný a uchovávaný soubor knihovních dokumentů. Knihovní fond je knihovnami zprostředkováván čtenářům, kteří získávají informace o dostupnosti knihovního fondu z online knihovních katalogů (OPAC, IPAC atd.). Katalogy jako sekundární zdroje podávají informace o knihovním fondu prostřednictvím bibliografických záznamů.

V rámci obsahového kontextu učebního textu si nejdříve vymezíme některé důležité pojmy a vysvětlíme si vzájemnou provázanost pojmů a činností s nimi spojenou:

- **Autoritní záznam** (biografická poznámka) + zdroj,
- **Bibliografický záznam**,
- **ČNB** – identifikátor,
- **Databáze národních autorit**,
- **Druhy dokumentů** – **Monografie**, **Pokračující zdroj**,
- **Formální deskriptory**,
- **Klíčová slova**,
- **Obsahová analýza** (prameny popisu),
- **Prameny popisu dokumentu**,
- **Selekční údaje**.

Na začátku máme dokument, který je třeba opsat a informace přiblížit uživatelům knihovny. Podle **druhu dokumentu**, je-li to monografie či **pokračující zdroj**, si určíme **prameny popisu**, ze kterých budeme čerpat údaje pro vytvoření **bibliografického záznamu**. Údaje, které čerpáme jsou zároveň selekčními údaji¹. Mezi jmenné selekční údaje řadíme záhlaví, např. **personální záhlaví**, tedy **jméno autora**. Aby toto záhlaví bylo uváděno v unifikovaném tvaru, využíváme databázi národních autorit. Pokud zde zmíněné jméno autora nenalezneme, je třeba vytvořit novou **autoritu**, jejíž součástí je **biografická poznámka** (další údaj identifikující daného autora). Dále je potřeba do bibliografického záznamu vytvořit **věcné selekční údaje**. Tyto údaje vyjadřují obsah dokumentu. Pro zjištění obsahu je třeba provést **obsahovou analýzu dokumentu** z daných pramenů popisu. Obsah dokumentu je pak vyjádřen **předmětovými selekčními jazyky** (předmětová hesla, **formální deskriptory**, **klíčová slova**) a **systematickými selekčními jazyky** (MDT, Konspekt).

Pokud knihovna netvoří svůj originální záznam, má možnost stáhnout záznam ze Souborného katalogu ČR. Záznamy v SK jsou opatřeny číslem **ČNB**, které tvoří jedinečné číslo záznamu. Je uloženo v poli 015 (MARC 21) a mělo by být zachováno ve staženém záznamu identickým se záznamem v [bázi ČNB](#).

¹ Selekční údaje. In: *WikiKnihovna* [online]. Česko: WikiKnihovna, 2015 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: http://wiki.knihovna.cz/index.php/Selekční_údaje.

KATALOGIZACE DOKUMENTŮ

Katalogizace je činnost, při níž se informace o dokumentu převádí do záznamu, který je zprostředkováván dalším uživatelům. Představíme si předešlé pojmy a činnosti podrobněji a zároveň šířeji z pohledu katalogizace.

Druhy dokumentů

Současné knihovny již nabízejí svým uživatelům kromě tradičních (tištěných) dokumentů také nevšední objekty, které tvoří součást knihovního fondu (deskové hry, hračky, kuffíky a jiné). Jsou prezentovány prostřednictvím knihovních katalogů, mají tedy vytvořeny bibliografické záznamy (jsou zkatalogizovány).

Široké spektrum dokumentů, které můžeme nalézt v knihovnách ve větší či menší míře, můžeme dále dělit / členit / třídit podle různých specifík. Je třeba si připomenout, že základem tohoto širokého spektra je informace, kterou uživatel vstřebává při užití jakéhokoliv dokumentu, ba i objektu, a kterou potřebuje získat z knihovního katalogu při hledání konkrétního dokumentu v rámci celého spektra knihovních jednotek.

Informace² je sdělení určitého poznatku. Je znakově zaznamenána na hmotném nosiči nebo jsou to data cirkulující v technickém zařízení.

Nosič informace tvoří spolu s danou množinou informací **informační pramen**, který se stává prostředkem společenské komunikace.

Dokument je informační pramen tvořený nosičem informací v podobě hmotného předmětu a množinou informací v něm fixovaných a formálně i obsahově uspořádaných.³

Dokumenty jsou rozděleny na druhy podle toho, jakým způsobem jsou jednotlivé dokumenty použity a co jejich použití vyžaduje (specifické vybavení, znalosti apod.):⁴

- tištěné texty,
- hudebniny,
- zvukové dokumenty,
- videozáznamy,
- filmy,
- grafika,
- kartografické dokumenty,
- počítačové soubory,
- Braillovo písmo a další.

---

² CEJPEK 2005, s. 14.

³ PINKAS 2002, s. 35.

⁴ Tamtéž.

Dokumenty můžeme dále členit podle formy⁵ (neperiodické, periodické) a podle obsahu.⁶

Neperiodické: kniha, monografická publikace, brožura, sborník, mapa a další.	Periodické: časopisy, noviny, ročenky, edice sborníků, edice monografií.
--	--

Publikace neperiodické jsou vydávány jako jeden ukončený celek; patří sem vícesvazková díla, která vycházejí nepravidelně, ale je znám termín, kdy je ukončeno vydání (je dopředu známo, kdy vyjde poslední svazek a je známo čím bude končit).

Publikace periodické (pokračující zdroje) vycházejí postupně v samostatných částech po sobě následujících, spojených společným názvem; mají průběžné označení (číslování), jednotnou úpravu, jednotné obsahové shrnutí; předem není znám termín ukončení vydávání. Nepravá periodika – vycházejí postupně s neurčenou periodicitou, ve stejné grafické úpravě pod společným názvem, ale v nepravidelných intervalech.⁷

Ze základního přehledu jsou prezentovány dva zásadní typy dokumentů:

monografie – jedna bibliografická popisná jednotka (jedna nebo více částí, předem stanovených),

pokračující zdroj – seriály – popisná jednotka skládající se z částí po sobě jdoucích, nese označení posloupnosti, nemá stanovenou dobu ukončení.

[Národní databáze ISSN](#)⁸ – pokračujícím zdrojům vydávaným na území České republiky je na žádost vydavatele nebo knihovny přidělováno ISSN. ISSN je 8místný číselný kód, kterým se jednoznačně identifikují názvy periodik a ostatních pokračujících zdrojů. V databázi tak lze získat informace o zdroji v průběhu času jeho vydávání.

---

⁵ Způsob vydávání, forma spojitosti, souvislosti.

⁶ PINKAS 2002, s. 36.

⁷ Typy dokumentů. *WikiKnihovna* [online]. Brno, Opava, Praha: WikiKnihovna, 2014 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Typy_dokument%C5%AF>.

⁸ Více informací dostupných z: <https://www.techlib.cz/cs/2844-ceske-narodni-stredisko-issn>

Prameny popisu

Každý druh dokumentu má své určené prameny popisu, ze kterých katalogizátor čerpá údaje do bibliografického záznamu. Prameny popisu jsou místa v dokumentu, o které se opírá identifikační analýza zjišťující identifikační (formální) údaje o dokumentu.

Monografie, brožury a další tištěné dokumenty⁹

Pramen popisu – celé provedení díla.

Preferované prameny popisu – titulní strana, obálka, hlavička (začátek první strany textu nebo záhlaví první strany), rub titulní strany a tiráž.

Speciální dokumenty (kartografické dokumenty, elektronické zdroje, hudebniny, zvukové záznamy, videozáznamy)¹⁰

Pramen popisu – celý zdroj nebo část zdroje samotného (paměťové médium; kryt, pouzdro jako nedílná součást zdroje).

Preferované prameny popisu

- a. zdroj s 1 nebo více stranami, listy, kartami nebo jejich obrazy (**titulní strana + obálka, hlavička, rub titulní strany, tiráž** = chybí-li titulní strana, list, karta) – kniha, časopis = text PDF, plakát, učební karty, mapové listy apod.,
- b. zdroje obsahující pohyblivé obrazy (**titulní snímek, titulní obrazovka, etiketa** (fyzický nosič), nebo část zdroje se společným názvem) – videodisk, videohra, filmová cívka, DVD, videokazety apod.,
- c. jiné zdroje (**část zdroje samotného se společným názvem**) – hmotné zdroje (**štítek, pouzdro, doprovodný materiál**) – zvuková CD, DVD; online zdroje.

Preferované prameny vybíráme podle obsahu zdroje, nikoliv podle druhu dokumentu.

---

⁹ Bibliografický popis podle RDA. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2016 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <<https://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/bibliograficky-popis-rda>>.

¹⁰ Speciální dokumenty RDA - úvod. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2016 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <<https://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/specialni-dokumenty-rda-uvod>>.

Bibliografický záznam

Bibliografický záznam je výsledkem katalogizačního procesu, jehož součástí je identifikační analýza tj., formální analýza, pomocí které se zjišťují informace z dokumentu a o dokumentu. Aby byl dokument plně popsán doplňuje formální analýzu ještě obsahová analýza, která podává charakteristiku obsahu dokumentu. Tvorba bibliografických záznamů musí být normalizována, proto se opírá o národní a mezinárodní standardy, pravidla či normy¹¹. V aktuálním čase se používají následující standardy a pravidla:

[RDA](#) – katalogizační pravidla (*co zapíšeme*),

[MARC 21](#) – standard pro formát bibliografických záznamů (*kam to zapíšeme*),

[ISBD](#) – standard pro bibliografický popis (*jak to zapíšeme*).

Samotný bibliografický záznam je součástí katalogizačního záznamu¹². Zahrnuje oblasti, které nesou určité údaje. **Popisné údaje**, které mají za úkol zachytit formální znaky dokumentu tak, aby byl jednoznačně identifikován, tj. odlišen od jiných dokumentů. Popisné údaje jsou rozděleny do 8 oblastí údajů. Pořadí je samozřejmě opět závazné, navíc na sebe vzájemně navazují. Existují přesná pravidla pro tvorbu údajů a je třeba se jimi řídit. Jejich schéma je následující: Údaje o názvu a odpovědnosti. – Údaje o vydání. – Specifické údaje. – Nakladatelské údaje. – Údaje fyzického popisu. – Údaje o edici. – Údaje poznámky. – Údaje o standardním čísle a dostupnosti. **Selekční údaje** (údaje, podle kterých se vyhledává) kromě jiného zahrnují záhlaví (personální, korporativní). To obsahuje např. jméno autora v unifikovaném tvaru (Příjmení, jméno), dále následuje **obsahová charakteristika** (anotace, referát). Katalogizační záznam je pak doplněn o lokační údaje (signatura dokumentu, sigla knihovny) a exemplářové údaje (přírůstkové číslo).

Hlavní záhlaví

[Unifikovaný název]

Hlavní název = Souběžný název : další názvová informace. Číslo části/sekce díla, Název části díla / první údaj o odpovědnosti ; další údaje o odpovědnosti. -- Označení vydání. -- První místo vydání : první nakladatel, datum vydání. -- Rozsah : další fyzické údaje ; rozměr + doprovodný materiál. -- (Hlavní název edice / údaj o odpovědnosti k edici, ISSN edice ; číslování v rámci edice. Název subedice ; číslování v rámci subedice). -- Poznámky. -- Standardní číslo

Vedlejší záhlaví

MDT

Obr. 1 – Bibliografický záznam dle RDA s interpunkcí podle ISBD

¹¹ PINKAS 2002, s. 53.

¹² MARC21 – I: popisné údaje. *Cbvk.cz* [online]. České Budějovice: Jihočeská vědecká knihovna, 2009 [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: <http://www.cbvk.cz/files/regionfce/vzdelavani/MARC21_1_popisne_udaje.pdf>.

Selekční údaje

Selekční údaje jsou oblastí údajů obsažených v bibliografickém záznamu. Jsou to formalizované údaje a slouží k vyhledávání, respektive záznamy lze podle nich vyhledávat např. v knihovním katalogu. Tvoří jakousi cestu k záznamu, popřípadě k dokumentu.

Selekční údaje jsou tvořeny selekčními jazyky a dělíme je na **jmenné** a **věcné** selekční údaje.

Jmenné selekční údaje

Vyjadřují formální stránku dokumentu. Patří sem hlavní a vedlejší záhlaví.

Ve formátu MARC 21 se uvádějí v polích 100, 110, 111 – hlavní záhlaví; 700, 710, 711 – vedlejší záhlaví; 800, 810, 811 – vedlejší záhlaví edice; 130 – hlavní názvové záhlaví, 730 – vedlejší názvové záhlaví, 240 – unifikovaný název v případě vyplněného hlavního záhlaví 100–111.

Personální záhlaví – osobní jméno.

Korporativní záhlaví – zpravidla jméno instituce, skupiny (korporace).

Názvové záhlaví / Unifikovaný název – název jako záhlaví v případě, že dokument nemá personálního ani korporativního autora.

Věcné selekční údaje

Vyjadřují obsah dokumentu, dělíme je podle typu použitého selekčního jazyka.

Ve formátu MARC 21 se uvádějí v polích 072 – Konspekt; 080 – MDT; 600, 610, 611, 651, 630, 648, 650 – předmětová hesla (věcné téma); 655 – předmětové heslo (forma / žánr).

Systematické selekční údaje – jsou založeny na klasifikačním systému, používají znaky umělého jazyka (MDT).

Předmětové selekční údaje – používají formalizované znaky přirozeného jazyka (předmětová hesla, klíčová slova, deskriptory). Jsou založeny na abecedně uspořádaném systému hesel.

Autority

Jsou formalizované (autoritní) tvary personálních a korporativních, tematických, geografických a formálních údajů uložených v souboru národních autorit. Určující pravidla tvorby autoritní formy jmen používaných v záhlaví záznamů a dalších údajů stanoví NK ČR. Podrobnější seznámení s tématem najdete v kapitole **Tvorba autoritních záznamů**.

Vyhledávání selekčních údajů

K ověřování správnosti vhodně zvolených termínů, forem jmen při určování záhlaví, MDT, Konspektu, předmětových hesel nebo formálních deskriptorů slouží vyhledávání v [Databázi národních autorit NK ČR](#) (AUT). Prostřednictvím rejstříků lze vyhledávat termíny, vybírat autoritní tvary termínů. Zde nutno podotknout, že v kontextu Katalogizace je třeba do záznamů uvádět

výhradně autoritní tvary (tam, kde takový tvar není k dispozici, je katalogizačním pracovníkem vytvořen nový autoritní záznam a případně odeslán do NK ČR).

Obsahová analýza

Obsahová analýza¹³ dokumentu umožňuje stanovit tematiku (obsah, předmět) dokumentu, čtenářské určení a formu dokumentu. Souvisí s tvorbou věcných selekčních údajů, které vypovídají o obsahu dokumentu. K tomu je třeba znát obsah dokumentu a stanovit si základní pojmy právě na základě obsahové analýzy. Kontrola pojmů se pak provádí prostřednictvím databáze národních autorit (tato funkce bývá implementována do knihovních systémů).

Prameny dokumentu vhodné pro obsahovou analýzu:

- název, podnázev,
- původce,
- nakladatelské údaje, vročení,
- úvod, předmluva,
- doslov, obsah,
- rejstříky,
- výběrové čtení dokumentu (např. začátky kapitol).

Tvorba autoritních záznamů

Na příkladu jmenné autority si ukážeme pravidla pro tvorbu autoritních záznamů (RDA, MARC 21). Jmenné autority zahrnují personální a korporativní autority a využívají se při jmenné i věcné katalogizaci. Cílem tvorby autorit jsou jednotné autoritní záznamy pro knihovny a další instituce a jednoznačná identifikace autora, instituce nebo akce. Databázi autorit, kterou tvoří jmenné i věcné autority, spravuje Národní knihovna ČR.

Autoritní záznamy zpracováváme ve formátu MARC 21 podle nových katalogizačních pravidel RDA. V následující části se zaměříme na vybraná pole a podpole v MARC21, která se používají při tvorbě personálních autorit.

Záhlaví – pole 100

\$a Osobní jméno

V případě českých autorů použijeme pro vytvoření autoritního záhlaví jméno autora uvedené v knize nebo jiném nalezeném zdroji. U zahraničních autorů je nutné převzít záhlaví z příslušné národní knihovny – např. u anglicky mluvících autorů použijeme záhlaví z Library of Congress.

---

¹³ Obsahová analýza. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Obsahová_analýza

100 1# \$aRoth, Alvin E.,\$d1951-\$7jn19990007171

670 ## \$aLC (Names), cit. 21. 10. 2016\$bautoritní forma, rok narození

\$b Římské číslice

Podpole b využijeme hlavně u autorit panovníků.

\$c Doplnky ke jménu jiné než data

Do tohoto podpole patří například církevní hodnosti, tituly panovníků, povolání jako doplněk, kvalifikátory u fiktivních postav.

100 0# \$aLP\$c(hudebnice),\$d1981-\$7pag2015884440

667 ## \$aLC (Names) uvádí v záhlaví z důvodu možné zaměnitelnosti jako doplněk "Musician".

Převzali jsme povolání jako doplněk, který Library of Congress uvedla jako \$c Musician z důvodu odlišení autority.

\$d Data související se jménem

Vyplňujeme rok narození a úmrtí. V případě, že životní data nejsou známá, můžeme zaznamenat období činnosti.

100 0# \$aJan,\$cKřtitel, svatý,\$dčinný 1. století\$7jn20010525028

100 1# \$aNovák, Jiří,\$d1950-

100 1# \$aNovák, Jiří,\$d1950 říjen 8.-

V případě, že máme dva autory stejného jména i roku narození, rozlišíme je přidáním data narození do podpole d.

\$q Rozpis iniciál rodného/křestního jména

U českých autorů podpole q nepoužíváme. U zahraničních autorů přebíráme rozpis iniciál jenom v případě, že ho daná knihovna sama použila.

100 1# \$aKosik, K. S.\$q(Kenneth S.),\$d1950-\$7xx0208188

Úplné věcné odkazy – pole 3xx

Pole 3xx obsahují podobné informace jako biografická poznámka, zaznamenávají ale údaje ve strukturované podobě, při jejich tvorbě se používají geografické, věcné a korporativní autority.

368 - Jiné související informace o osobě

\$c jiné označení osoby

\$d titul osoby

370 - Související místo

\$a místo narození

\$b místo úmrtí

\$c související země

372 - Oblast působnosti

\$a oblast působnosti

373 - Afiliace

\$a afiliace

374 - Povolání

\$a povolání

375 - Pohlaví

\$a pohlaví

377 - Související jazyk

\$a kód jazyka

Příklady

100 1# \$aPigula, Topi,\$d1966-\$7jo2016909457

370 ## \$aOstrava, Česko\$cČesko

372 ## \$aregionální dějiny\$acestování\$aekologické aktivity\$aochrana životního prostředí\$aochrana přírody

374 ## \$afotografové\$acestovatelé\$aekologové

375 ## \$amuž

377 ## \$acze

Údaje pro pole 370 přebíráme ze souboru geografických autorit, 372 a 374 ze souboru věcných autorit.

100 1# \$aRoth, Alvin E.,\$d1951-\$7jn19990007171

370 ## \$cSpojené státy americké

372 ## \$ateorie her\$aexperimentální ekonomie

374 ## \$aekonomové

375 ## \$amuž

377 ## \$aeng

U českých autorů uvádíme místo narození i zemi, u zahraničních autorů stačí uvést zemi působnosti.

100 0# \$aJan,\$cKřtitel, svatý,\$dčinný 1. století\$7jn20010525028

368 ## \$csvětci

370 ## \$fPalestina

375 ## \$amuž

Odkaz viz – pole 400

Odkazy viz jsou nepreferované formy záhlaví, které se liší od autoritního záhlaví. Nejsou na ně navázané žádné bibliografické záznamy.

Pole 400 se používá v těchto případech:

- Skutečné jméno – autor píše pod pseudonymem, své skutečné jméno při publikování nepoužívá. Do autoritního záhlaví proto uvedeme pseudonym a do pole 400 skutečné jméno autora.

- Světské a církevní jméno – jako autoritní záhlaví jsme vybrali církevní jméno, světské uvedeme do odkazu viz.
- Dřívější a pozdější jméno – např. jméno získané sňatkem, změněné jméno použijeme jako autoritní záhlaví a jméno za svobodna zaznamenáme do pole 400.

100 1# \$aPigula, Topi,\$d1966-\$7jo2016909457

400 1# \$aPigula, Tomáš,\$d1966-\$0o

400 1# \$aPigula, T.,\$d1966-\$0o

Odkaz viz též – 500

Odkazy viz též odkazují z jednoho autoritního záhlaví na jiné. Vytváříme je v případě, že autor publikuje pod svým skutečným jménem a alespoň jedním pseudonymem, několik autorů používá společný pseudonym, nebo autor propůjčuje své jméno jiné osobě (např. v případě, že by dotyčný jinak nemohl publikovat).

Pokud použijeme pole 500, musíme založit nový autoritní záznam. Proto odkaz viz též vytváříme pouze tehdy, když máme alespoň jeden bibliografický záznam, který můžeme na nové záhlaví napojit.

Příklady

100 1# \$aAdam, Frank,\$d1925-2015\$7mzk2015856538

500 1# \$wp\$aIngenkamp, Karlheinz,\$d1925-2015\$7mzk2015853490

665 ## \$aPod pseudonymem Frank Adam píše historické romány.

670 ## \$aAdam, Frank: Der Kapitän der Zarin : David Winters Abenteuer im russisch-schwedischen Krieg, 2003

670 ## \$aDNB, cit. 28. 4. 2016\$bautoritní forma, biografické údaje, odkaz viz též životní data

100 1# \$aIngenkamp, Karlheinz,\$d1925-2015\$7mzk2015853490

500 1# \$wv\$aAdam, Frank,\$d1925-2015\$7mzk2015856538

665 ## \$aPod pseudonymem Frank Adam píše historické romány.

670 ## \$aIngenkamp, Karlheinz: Schätzen und Messen in der Unterrichtsforschung, 1973

670 ## \$aDNB, cit. 28. 4. 2016\$bautoritní forma, biografické údaje, odkaz viz též životní data

Poznámky, všeobecné informace a elektronické umístění a přístup

665 – Odkaz na historii záhlaví

\$a Odkaz na historii záhlaví

Pole 665 vysvětluje vztahy mezi autoritními záhlavími (pole 100 a 500).

100 1# \$aIngenkamp, Karlheinz,\$d1925-2015\$7mzk2015853490

500 1# \$wv\$aAdam, Frank,\$d1925-2015\$7mzk2015856538

665 ## \$aPod pseudonymem Frank Adam píše historické romány.

670 – Zdroj nalezených informací

\$a Zdroj citace

\$b Nalezená informace

V poli 670 uvádíme zdroje, ze kterých jsme při vytváření autoritního záznamu čerpali. Do podpole b potom napíšeme, jaké údaje jsme ze zdroje použili – autoritní forma, datum a místo narození, odkaz viz, odkaz viz též, biografické údaje.

Monografie

670 ## \$aPigula, Topi: Příběh Martinovy boudy, 2016\$bautoritní forma

670 ## \$aRoth, Alvin E.: Kdo dostává co a proč, 2016\$bbiografické údaje

670 ## \$aChapman, Marina - Barrett-Lee, Lynne: Dívka beze jména : neuvěřitelný příběh dítěte vychovávaného opicemi, 2016\$bbiografické údaje

100 1# \$aTweed, Matt\$7xx0201779

670 ## \$aWatkins, Matt: Nepostradatelné matematické a fyzikální vzorce (ilustrace Matt Tweed). 2016\$bbiografické údaje

Články

670 ## \$aSlonim, Dimitrij: Světová eradikace poliomyelitidy. In: Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie, 2005, roč. 54, č. 3, s. 99-108\$bbiografické údaje

Internetové zdroje – u všech internetových zdrojů zapisujeme datum, kdy jsme údaje převzali.

670 ## \$awww(osobní stránka), cit. 28. 6. 2016\$bautoritní forma, biografické údaje

Jako osobní stránku necitujeme webovou stránku, kde má autor pouze medailon ek.

670 ## \$awww(Wikipedie, otevřená encyklopedie), cit. 24. 10. 2016\$bbiografické údaje, národnost

670 ## \$aLC (Names), cit. 21. 10. 2016\$bautoritní forma, rok narození

Na portále [Národní autority ČR](#) je uveden seznam preferovaných zdrojů pro tvorbu autoritního záhlaví.

Osobní sdělení

670 ## \$aosobní sdělení, cit. 8. 3. 2017\$bbiografické údaje, datum a místo narození

675 – Zdroj prověřovaný s negativním výsledkem

\$a Citace zdroje

Používáme v případě, že jde o důležitý zdroj, u kterého jsme očekávali, že bude hledané informace obsahovat.

678 – Biografické nebo historické údaje

\$a Biografické nebo historické údaje

Biografická poznámka obsahuje informace o působení autora a jeho publikačních oborech, poznámka musí být srozumitelná a vhodně formulovaná. U českých autorů začínáme datem a místem narození – pokud je tato informace k dohledání. U zahraničních autorů se tyto údaje do biografické poznámky nezapisují. Zkratky v biografické poznámce většinou nepoužíváme.

Šablona: Narozen(a).....v(e)....., zemřel(a).....v(e)..... Profese, specializace, publikační obory. Další informace.

Příklady

100 1# \$aPigula, Topi,\$d1966-\$7jo2016909457

678 0# \$aNarozen 15. 4. 1944 v Ostravě. Fotograf, cestovatel, novinář, autor článků v geografických a cestovatelských magazínech, ekolog, ochránce přírody a životního prostředí, vedoucí seminářů ekologické výchovy a autor práce z regionálních dějin Krkonoš.

100 1# \$aRoth, Alvin E.,\$d1951-\$7jn19990007171

678 0# \$aAmerický ekonom, zabývá se teorií her a experimentální ekonomikou. Nositel Nobelovy ceny za ekonomii za rok 2012.

856 – Elektronické umístění a přístup

Používáme, pokud citujeme z osobní stránky nebo wikipedie. Do podpole u uvedeme adresu elektronického zdroje.

Další důležité informace k autoritám, metodice tvorby a kooperaci naleznete na portále [Národní autority ČR](#).

Tvorba katalogizačních záznamů¹⁴

Jmenná katalogizace – zabývá se popisem dokumentu, který je vyjádřen popisnými údaji prostřednictvím identifikační analýzy dokumentu.

Věcná katalogizace – zabývá se obsahem dokumentu, který je vyjádřen věcnými selekčními údaji prostřednictvím věcných selekčních údajů. Počáteční obsahová analýza dokumentu umožní zjistit hlavní téma dokumentu.

Nejčastější katalogizační metodou je **metoda de visu** (s knihou v ruce). Výhody této metody spočívají v přesnosti záznamů, jednoduchosti, záznamy odpovídají potřebám uživatele. Nevýhodou je časová náročnost, neefektivní činnost (duplicita, nevyužití sdílené katalogizace).

Další možností je, že si **knihovna katalogizuje sama a využívá výsledků ČNB** (přebírá katalogizační záznamy z ČNB). Výhodou je úspora časová a finanční. Nevýhodou jsou záznamy, které nemusí odpovídat potřebám instituce (zbytečně podrobný, nebo málo přesný záznam), může dojít k časové prodlevě (dokument nemusí být v ČNB v době, kdy jej knihovna potřebuje zpracovat). NK ČR stanoví rozsah polí pro minimální záznam pro souborný katalog. Knihovny katalogizují záznamy v rozsahu odpovídajícím jejich velikosti, potřebám a spolupráce se Souborným katalogem ČR. Mezi knihovnami je rozšířená praxe sdílené katalogizace založená na komunikačním protokolu Z39.50 napříč knihovními systémy.

¹⁴ Zpracování dokumentů. *Vkol.cz* [online]. Olomouc: Vědecká knihovna v Olomouci [cit. 2017-07-13]. Dostupné z: <www.vkol.cz/data/soubory/rt/Zprac_dok_RK-tisk2014.ppt>.

Použité a doporučené zdroje:

Bibliografický popis podle RDA. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2016 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <<https://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/bibliograficky-popis-rda>>.

Bibliografický záznam. *WikiKnihovna* [online]. Brno, Opava, Praha: WikiKnihovna, 2012 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Bibliografický_záznam>.

CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1037-X.

MARC21 - I: popisné údaje. Cbvk.cz [online]. České Budějovice: Jihočeská vědecká knihovna, 2009 [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: <http://www.cbvk.cz/files/regionfce/vzdelavani/MARC21_1_popisne_udaje.pdf>.

Obsahová analýza. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Obsahová_analýza>.

PINKAS, Otakar. *Zpracování informačních fondů*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0447-2.

Selekční údaje. *WikiKnihovna* [online]. Brno, Opava, Praha: WikiKnihovna, 2012 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Selekční_údaje>.

Speciální dokumenty RDA – úvod. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2016 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <<https://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/specialni-dokumenty-rda-uvod>>.

Typy dokumentů. *WikiKnihovna* [online]. Brno, Opava, Praha: WikiKnihovna, 2014 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://wiki.knihovna.cz/index.php/Typy_dokument%C5%AF>.

Věčný popis dokumentů. *Svkos.cz* [online]. Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, 2017 [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: <<http://www.svkos.cz/data/soubory/sk2017.pdf>>.

Zpracování dokumentů. *Vkol.cz* [online]. Olomouc: Vědecká knihovna v Olomouci [cit. 2017-07-13]. Dostupné z: <www.vkol.cz/data/soubory/rf/Zprac_dok_RK-tisk2014.ppt>.